

Nederlandse kerncentrales wijd open voor sabotage

André Schmidt, 51 jaar, jarenlang actief in het verzet tegen de atoomcentrale in Borssele, klom onder de verbijsterde ogen van een verslaggever en fotograaf van

Nieuwe Revu over hekken, kroop in luiken en fotografeerde detectie-apparatuur bij de Zeeuwse kerncentrale. Drie jaar lang maakte hij spionagefoto's bij de twee Nederlandse atoomcentrales. Foto's die als bewijsmateriaal moeten dienen in een rechtszaak tegen de Staat der Nederlanden. Eis: onmiddellijke stopzetting van de Borsselecentrale.

tekst: Jan Folkerts/foto's: C. Barton van Flymen e.a.

Reacties volop na onze serie over kernenergie: André Schmidt beschikt over een uitgebreide collectie spionagefoto's van de centrales in Dodewaard en Borssele. „Ik ben er drie jaar lang mee bezig geweest. Hebben jullie belangstelling?“ formuleert hij voorzichtig.

Dinsdagmiddag 25 mei reis ik naar het Betuwse Tiel, de woonplaats van André Schmidt, op luttele kilometers afstand van de eerste Nederlandse atoomcentrale in Dodewaard. Daar doet hij zijn merkwaardige verhaal. „In Zeeland heb ik van oktober tot december 1973 en in de afgelopen maand foto's gemaakt in en om de centrale in Borssele. Op allerlei manieren heb ik

aangetoond dat het hele veiligheidssysteem zo lek is als een mandje. De foto's zijn het bewijs.“

Inderdaad, geen middel werd door Schmidt onbeproefd gelaten om aan te tonen wat een rotzooi het is bij de twee centrales. In Borssele voert hij een handige afleidingsmanoeuvre uit. Van een kennis leent hij een grote Amerikaanse Dodge, trekt een gedistingeerd pak aan en rijdt daarmee naar de ingang van de centrale. Al het bewakingspersoneel, inclusief de portier, blikt nieuwsgierig vanuit de portiersloge naar de vreemde bezoeker om eens te zien welke hoogwaardigheidsbekleder dat toch wel mag wezen. »

Collectie Stichting Lokaal

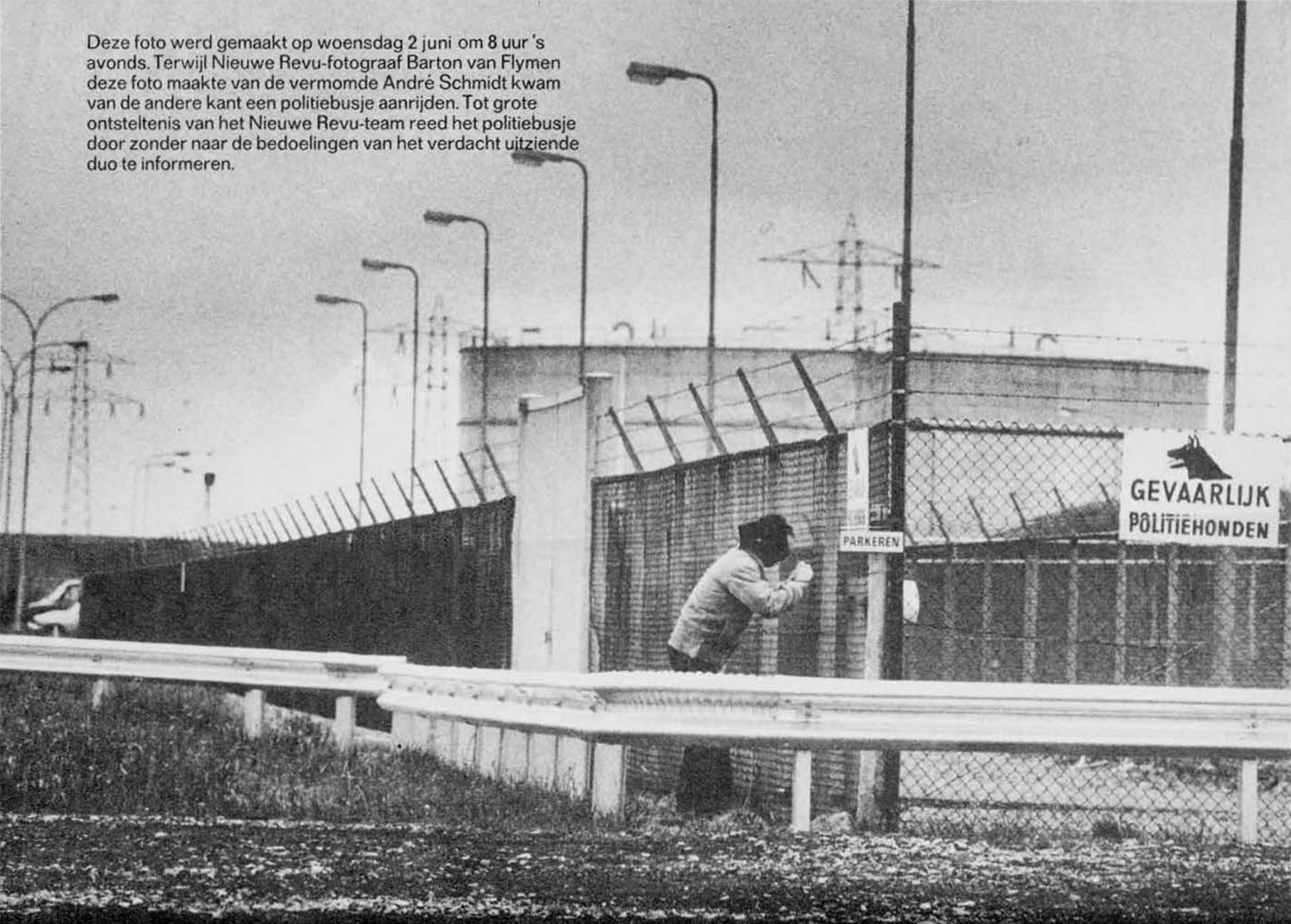
www.lokaal.org
Gedigitaliseerd 2015

Linksboven: André Schmidt klimt hier over het hek van het koelwaterinlaatstation. In het midden de mast met camera's en schijnwerpers, op de achtergrond de centrale.

Minutenlang verbleef Schmidt (foto hiernaast) op het terrein van het koelwaterinlaatstation zonder opgemerkt te worden.

Deze foto werd gemaakt op woensdag 2 juni om 8 uur 's avonds. Terwijl Nieuwe Revu-fotograaf Barton van Flymen deze foto maakte van de vermoorde André Schmidt kwam van de andere kant een politiebusje aanrijden. Tot grote ontsteltenis van het Nieuwe Revu-team reed het politiebusje door zonder naar de bedoelingen van het verdacht uitziende duo te informeren.

De detectie-apparatuur die door Schmidt gefotografeerd werd op het moment dat het politiebusje langsreed.

Twee jaar geleden stonden de hekken zo dicht bij elkaar, dat je gemakkelijk een plank erover kon leggen en geruisloos naar binnen stappen.

De portiersloge. Om het „kogelvrije” glas te testen werd er met een karabijn op geschoten. De kogels dringen er niet door heen, maar het glas is niet tegen zwaardere wapens bestand.

Dit hek werd door André Schmidt zijn ondiep gefundeerd en niet foto werd in 1973 gemaakt. Sindsdien uit elkaar geplaatst.

Ook door de videocamera worden we niet opgemerkt. Hij blijkt slechts op één kant van het terrein gericht te staan.

Enkele minuten lang staat het personeel in opperste verbazing te kijken naar de „hoge autoriteit“ die zich onnozel staat af te vragen waar hij zich moet melden en vervolgens naar binnen loopt.

Wat André Schmidt verwacht, gebeurt inderdaad. Naar de TV-schermen via welke de hele centrale in de gaten kan worden gehouden kijkt niemand meer.

Zelf naar Borssele

Op woensdag 26 mei verschijnt André ter redactie en overlaadt de aanwezigen met zo mogelijk nog sterkere verhalen.

Er wordt een gerechtelijke procedure aangespannen tegen de staat met als eis: onmiddellijke stopzetting van de atoomcentrales wegens acuut gevaar voor de bevolking. Een aantal individuele leden van Zeeuwse en Betuwse actiegroepen hebben hiervoor een massa materiaal verzameld met als pronkstuk de spionagefoto's van André.

André Schmidt is een wereldreiziger en vertelt daar breedvoerig over. Voor de VARA was hij correspondent in Zweden en Japan, hij maakte grote reizen o.a. door de Sahara en in Amerika hield hij zich bezig met de Union Of Concerned Scientists, een organisatie van kritische wetenschappers, die zich o.a. met de gevaren van kernenergie bemoeien.

Als we voor het eerst een blik op zijn foto's werpen zijn deze minstens zo spectaculair als de amateur-spion ons al verteld had.

Foto's van niet-geschraagde hekken om het centrale-terrein die zonder enige moeite konden worden omgetrokken. Foto's van installaties in het koelwaterinlaatstation, kortom foto's die bij een goede beveiliging nooit gemaakt hadden kunnen worden.

We besluiten voorzichtig te zijn met de foto's en voorlopig niet te hard van stapel te lopen met de publicatie. Het lijkt echt té dol. De gangen van André Schmidt worden nagegaan en om de proef op de som te nemen besluiten we zelf eens te gaan kijken bij de centrale in Borssele.

Het hek over

Op woensdag 2 juni sluipen we meer dan een uur in de meest verdachte houdingen over het terrein om en nabij de centrale rond. André

Schmidt, die op dat moment nog anoniem wil blijven en daarom gemaskerd is, klimt daarbij over een twee meter hoog hek van het koelwaterinlaatstation en verblijft enkele minuten op het terrein bij het gebouw. Zelf sta ik halverwege de dijkhelling op de uitkijk. De centrale is in diepe rust gedompeld. Een bewaker met politiehond heeft net zijn ronde gemaakt, voorlopig komt hij niet meer terug.

Ook door de camera die in niet-wendbare positie is bevestigd aan een grote mast op het terrein van het koelwaterinlaatstation worden we blijkbaar niet opgemerkt. De camera is slechts op één kant van het terrein gericht, zodat het hek aan de achterzijde geheel onbeveiligd is.

In dit gebouw wordt de toevoer van koelwater geregeld. Stopt die toevoer, dan vindt er in de reactor een gigantische oververhitting plaats, waarbij als er niet snel wordt ingegrepen, grote hoeveelheden radioactiviteit kunnen vrijkomen.

Weliswaar kan er een noodkoelsysteem in werking worden gezet, maar de slechte beveiliging bij het inlaatstation is een teken aan de wand.

Het noodkoelsysteem is trouwens nog nooit ergens ter wereld getest. Radio-actieve straling is boven een bepaalde grens dodelijk. Onder die grens kunnen allerlei stralingsziekten zoals leukemie en kanker het gevolg zijn. Andere gevolgen zijn erfelijke afwijkingen (mutaties) die zich tot in vele generaties kunnen voortplanten. Afhankelijk van windrichting en andere omstandigheden is een groot reactorongeluk vergelijkbaar met het effect van een atoombom.

Politiebusje rijdt voorbij

Het meest merkwaardige voorval speelt zich af aan het einde van ons bezoek aan Borssele, 's avonds om precies acht uur. André wil van dichtbij een aantal foto's maken van de detectieapparatuur direct binnen de dubbele hekken van de kerncentrale. Terwijl hij aan het fotograferen is, springt Nieuwe Revu-fotograaf Barton van Flymen uit de auto om het gebeuren op de gevoelige plaat vast te leggen.

Ik blijf in de auto zitten en hou angstvallig de weg in de gaten. Dan komt van achteren een politiebusje aanrijden. „Politie, politie!“ roep ik zo hard mogelijk naar de twee uiterst verdacht uitziende figuren bij het centrale-hek. Als de bliksem gaan André en Barton terug naar

de auto. Tot onze grote verbijstering rijdt het politiebusje door.

Een auto, vlak langs de weg geparkeerd, en twee geheimzinnig manipulerende mannen waarvan de één zelfs gemaskerd is twintig meter verder, je kunt ze niet over het hoofd zien. Of wel?

Op de terugweg uit Zeeland praten we er nog uren over. Zo onwaarschijnlijk, zo absurd, dat even het paranoïde denkbeeld rijst dat iemand hier dubbel spel speelt.

De volgende dag, 3 juni, leg ik de hele collectie foto's over aan een deskundige, die jarenlang in de Dodewaardcentrale gewerkt heeft. Deze blijft gereserveerd, maar vertelt wel eventjes tussen neus en lippen door dat hij zelf de bewakers van de atoomcentrales diverse malen slapend heeft aangetroffen en dat volgens hem met enige hulp van binnenuit de centrale heel gemakkelijk kan worden gesaboteerd. Ook met de advocaat die door Schmidt bij de rechtszaak tegen de Staat is ingeschakeld en met leden van de Vereniging voor Milieudéfensie praat ik over de vreemde gebeurtenissen van woensdag.

Vrijwel iedereen geeft de man die nu al jaren een guerrilla tegen de kerncentrales voert het voordeel van de twijfel.

Kogelvrij glas

De spionagefoto's van André Schmidt bewijzen afzonderlijk weliswaar niet veel, maar geven als geheel een onthutsend beeld van de mogelijkheid om onontdekt tot vitale delen van de centrales door te dringen.

Een van de foto's toont de portiersloge van de kerncentrale in Borssele. Het kogelvrije glas werd beproefd om de portiers wat gerust te stellen. Van enige afstand werd er met een karabijn op geschoten. De kogels gingen niet volledig door het glas, maar volgens deskundigen is het glas niet bestand tegen zwaardere wapens.

De dubbele hekken rond de centrale in Borssele zijn ondiep gefundeerd en niet geschraagd door driehoekszijers. Door aan het hek te gaan hangen trek je het gemakkelijk om, zoals op de foto te zien is. De foto is gemaakt eind 1973, sindsdien is de situatie gewijzigd. De hekken zijn iets verder van elkaar geplaatst zodat het niet meer mogelijk is om eenvoudigweg een plank over twee hekken te leggen en geruisloos naar binnen te stappen. Er tussenin staan gevoelige microfoons en camera's opgesteld om

omgetrokken. De hekken stevig geschraagd. De zijn de hekken verder

De overheid laat de centrales bewaken door agenten die volstrekt onbekend zijn met de gevaren van de straling.

indringers te signaleren. Op 'n aantal videoschermen in de portierslo-
kken kunnen de verschillende kanten
van de kerncentrale in de gaten
worden gehouden.

Toch zijn de microfoons blijkbaar
niet zo gevoelig dat ze de nadering
van André Schmidt opmerkten.
Deze maakte tijdens ons bezoek op
2 juni van zeer dichtbij opnames
van de detectie-apparatuur.

Bij de centrale in Dodewaard is het
met de beveiliging niet veel beter
gesteld. De bewaking is daar in
handen van een particuliere bewa-
kingsdienst, de Nederlandse Veil-
heidsdienst. De bewakers van de
NVD hebben steeds acht uur
achtereen dienst. In het weekend
heeft dezelfde bewaker twee maal
twaalf uur dienst. Als na of voor het
weekend een feestdag valt, hebben
dezelfde bewakers drie tot vier da-
gen achtereen dienst en helemaal
te gek is het wanneer eerste kerst-
dag op een woensdag valt. Dan
heeft één en dezelfde bewaker vijf
dagen achtereen twaalf uur dienst.
Hoe wakker en alert deze bewakers
na zulke diensttijden nog zijn laat
zich raden.

Aan één van de hekken van de cen-
trale fotografeerde André Schmidt
een hangslot van minimale afmet-
ingen. „Zo'n slot zou ik nog niet aan
m'n fiets vertrouwen,” zegt hij. In
Borssele was het voor onze ge-
legenheidsspion mogelijk om gewoon
tussen het onderhoudspersoneel
onopgemerkt het koelwaterinlaat-
station binnen te gaan.

Met een bazooka langs de metaaldetector

Afgezien van extra veiligheids-
maatregelen die zo nu en dan wor-
den getroffen is de beveiliging van
een atoomcentrale niet veel beter
dan die van een gemiddeld fabrieks-
terrein. Het onderhoudspersoneel
van de centrales, dat wordt aange-
trokken van externe bedrijven,
draagt geen enkele verantwoorde-
lijkheid voor de beveiliging van de
centrale; die berust in Borssele ge-
heel bij de exploitant, de Provinci-
ale Zeeuwse Electriciteitsmaats-
schappij (PZEM).

Eén van de sterkste voorbeelden
waarmee de mogelijkheid tot sabo-
tage werd aangetoond gebeurde
vorig jaar in het Duitse plaatsje Bi-
blis. Een plaatselijk raadslid liep er
met een bazooka langs de metaal-
detectors van de atoomcentrale
zonder opgemerkt te worden. Hij
toonde aan dat het uiterst gevaar-
lijk is om al te veel op de detectie-
apparatuur te vertrouwen. Alleen
al de dreiging die uitgaat van een

ongeluk met een atoomreactor zou
tot een onvoorstelbare paniek kun-
nen leiden. Wanneer een groepje
terroristen voorzien van moderne
wapens en een behoorlijke techni-
sche kennis zich tot een centrale
toegang zou verschaffen, staan gro-
te delen van de Nederlandse bevol-
king bloot aan enorme risico's.

Spokenjagerij? Helaas, de voor-
beelden liggen voor het oprapen. En
ook de autoriteiten moeten onge-
wild toegeven dat de atoomcentra-
les tot de meest kwetsbare delen
van de samenleving behoren. Dat
bleek eind vorig jaar toen bij de
centrales in Dodewaard en Borsse-
le extra politiebewaking werd inge-
steld tijdens de gijzelingsacties van
Zuidmolukse jongeren in Amster-
dam en Wijster. Dat bleek ook uit
het incident met de twee politie-
agenten in Dodewaard die „voor de
grap” hun stralingsmetertjes op va-
ten met radio-actief afval hadden
gelegd om te suggereren dat ze een
veel te hoge dosis straling hadden
opgelopen.

In ieder geval wijst het op een ver-
regaande onzorgvuldigheid van de
overheid, die centrales laat bewa-
ken door agenten die volstrekt on-
bekend zijn met de gevaren die aan
straling zijn verbonden.

Kamikaze- vliegtuigen

Leden van een Californische mi-
lieugroep demonstreerden twee
jaar geleden dat het voor lieden met
kwade bedoelingen niet moeilijk is
om een kerncentrale binnen te
dringen. Zij mengden zich onder
een gezelschap dat een rondleiding
kreeg door de San Onofre-centrale.
Toen zij zich in de onmiddellijke
nabijheid van de controlekamer
bevonden haalde de leider twee
voorwerpen tevoorschijn die hij
onder de ontstelde bezoekers de
ronde liet doen.

Op het ene voorwerp, een flesje, zat
een etiket met „nitroglycerine” op
het andere, een mes, stond „dodelijk
wapen”. Met beide middelen had
gemakkelijk de controle over de
kerncentrale kunnen worden over-
genomen.

In 1972 dreigden vliegtuigkapers
hun gekaapte DC-9 te laten neer-
storten op het reactorcentrum Oak
Ridge in de Verenigde Staten in-
dien hun eisen niet werden ingewil-
igd. Tegen betaling van tien mil-
joen dollar losgeld kon de Ameri-
kaanse regering voorkomen dat
een hoeveelheid radio-activiteit
was vrijgekomen die de staat Ten-
nessee (ca. vier miljoen inwoners)
voor jaren onbewoonbaar had ge-
maakt. Het reactorcentrum werd

stilgelegd en de heren kapers wer-
den vriendelijk verzocht te willen
landen om het geld in ontvangst te
nemen.

Met een opleiding van drie jaar
MTS, een duidelijke plattegrond
van de centrale en wat handigheid
is het voor elke saboteur, kaper of
bezetters mogelijk om schade toe te
brengen aan vitale onderdelen van
atoomcentrales. In Borssele merkten
we dat het beveiligingssysteem
evenmin een grote belemmering
hoeft te vormen.

Schuilplaatsen

En voor het geval er een nucleair
ongeluk gebeurt, hetzij door sabo-
tage, hetzij door technisch of men-
selijk falen, zijn er nog een aantal
opzienbarende feiten te lezen in
een „fall-out beschermingsonder-
zoek” dat in 1972 aan de tweede ka-
mer werd aangeboden. 24 % van de
Nederlandse bevolking heeft vol-
gens dit rapport geen enkele
schuilplaats tegen radio-actieve
neerslag in geval van een kernoor-
log of een reactorongeluk.

In het gebied van de centrale in
Borssele, de BB-kring Zeeuwse
eilanden, had in 1971 27 % een
schuilplaats in eigen woning of in
grote gebouwen en 16 % een
schuilplaats door middel van bu-
renhulp. De situatie in Zeeland,
waar Nederlands grootste kern-
reactor staat, is dus ruim twee maal
zo slecht als het landelijk gemiddel-
de. 57 % heeft geen enkele schuil-
mogelijkheid en is daarmee bij een
groot ongeluk volledig blootgesteld
aan radio-actieve straling.

Rest natuurlijk de vraag of het
überhaupt mogelijk is om met de
huidige technologische ontwikke-
ling en de daaraan verbonden ge-
varen van kernenergie de atoom-
centrales voldoende te beveiligen.
Want ging het maar uitsluitend om
de beveiliging van de centrales!
Minstens zo belangrijk zijn de plu-
toniumtransporten, het vervoer
van radio-actief afval, de dumping
in zee, de levensgevaarlijke op-
werkingsfabrieken waar gebruikte
splijtstof wordt „opgewerkt” tot op-
nieuw bruikbare splijtstof en de
onderzoekscentra.

De risico's van sabotage van
atoomcentrales zijn van zulke on-
voorstelbare proporties dat de
tegenstanders van kernenergie in
het proces voor het Haagse ge-
rechtshof onmiddellijke sluiting
eisen.

Ondanks alle geruststellende
woorden van de voorstanders is de
vraag al lang niet meer of er ooit
een groot ongeluk met een kern-
centrale zal gebeuren.

De vraag is slechts waar en hoe. <<

André Schmidt klimt hier in
een luik dat toegang geeft
tot afsluiters van het koelwa-
tersysteem. Op de achter-
grond de centrale.

De reusachtige pompen in
de toevoer, dan kunnen

het koelwaterinlaatstation. Stopt er grote ongelukken gebeuren.

De mast met schijnwerpers en camera's bij het koelwaterinlaatstation. De camera staat zo gericht, dat het toch mogelijk is om onopgemerkt over het hek te klimmen.

De centrales worden met politiehonden bewaakt. Het werk van een bewaker is uiterst geestdodend. Logisch dat de aandacht wel eens verslapt.

Aan een hek van de centrale in Dodewaard hangt een slot van minimale afmetingen. Ter vergelijking van het formaat een kentekenbewijs.